ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ АКТАНЫШСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

пр. Ленина, дом 17, с.Актаныш, 423740

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АКТАНЫШ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Ленин пр.,17 йорт,Актаныш ав.,423740

Тел.(85552)3-44-22,факс (85552)3-44-14,E-mail:mail.Aktanish@tatar.ru,www.aktanysh.tatarstan.ru

ПОСТАНОВЛЕНИЕ _______________ КАРАР ________

«2021-2023 елларга Актаныш муниципаль районында демографик вәзгыятьне яхшырту» муниципаль программасын раслау турында

Россия Федерациясе Президенты Указы нигезендә, Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ:**

1. «2021-2023 елларга Актаныш муниципаль районында демографик вәзгыятьне яхшырту» муниципаль программасын расларга (1 нче кушымта).

2. « 2021-2023 елларга Актаныш муниципаль районында демографик вәзгыятьне яхшырту» муниципаль программасының чаралар исемлеген, максатларын, бурычларын, нәтиҗәләрен бәяләү индикаторларын расларга (2 нче кушымта).

3. Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында http://pravo.tatarstan.ru һәм Актаныш муниципаль районының рәсми сайтында http:/aktanysh.tatarstan.ru бастырып чыгарырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет җитәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Л.Ф.Нурлыевага йөкләргә.

Башкарма комитет җитәкчесе И.И Габдулхаев

Актаныш муниципаль районы
Башкарма комитеты карарына
№ ___ ___ __________ 2021 ел
1 нче кушымта

«2021-2023 елларга Актаныш муниципаль районында демографик вәзгыятьне яхшырту» муниципаль программасы

Актаныш

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның атамасы	«2021-2023 елларга Актаныш муниципаль районында демографик вәзгыятьне яхшырту» муниципаль программасы
Программаны эшләү өчен нигез	Россия Федерациясе Президентының «2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясенең демографик сәясәте концепциясен раслау турында» 2007 елның 9 октябрендәге 1351 номерлы Указы; Россия Федерациясе Президентының «2024 елга кадәр Россия Федерациясе үсешенең милли максатлары һәм стратегик бурычлары турында» 2018 елның 7 маендагы 204 номерлы Указы; «2010 елга кадәр һәм 2030 елга кадәрге перспективага Татарстан Республикасын демографик үстерүнең комплекслы программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 12 гыйнварындагы 6 номерлы карары.
Муниципаль заказчы – Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның җаваплы башкаручысы	Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның ярдәмче башкаручылары	Башкарма комитетның гражданлык хәле актларын теркәү идарәсе бүлеге; Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының социаль һәм агарту эшләре бүлеге; Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге; Актаныш муниципаль районы «Мәгариф идарәсе» МКУ; «Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ; Актаныш районы буенча Пенсия фонды идарәсе - дәүләт учреждениесе; ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Актаныш муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге; Актаныш муниципаль районының финанс-бюджет палатасы; Актаныш муниципаль районының иҗтимагый оешмалары (килешү буенча);
Программаның төп максаты	Актаныш муниципаль районы территориясендә халык санын тотрыкландыру һәм алга таба демографик үсешкә алшартлар тудыру.

Программаның бурычлары:	- районның демографик үсешендә тискәре тенденцияләрне җиңүгә юнәлдерелгән актив гаилә демографик сәясәте уздыру өчен шартлар тудыру; - туучылар санының артуы; - өлкән яшьтәге халыкның, бигрәк тә эшкә яраклы яшьтә үлем-китем санын киметү; - халыкның сәламәтлеге, медицина хезмәте күрсәтүнең торышын яхшырту һәм халыкның гомер озынлыгын арттыру. - миграция хәлен яхшырту; - гаилә, балалар тормышы өчен тулы шартлар тудыру, өлкән буын гражданнарының тормыш сыйфатын яхшырту һәм ярдәм итү; - гаилә институтын ныгыту, гаилә мөнәсәбәтләренең рухи-әхлакый традицияләрен яңарту һәм саклап калу, гаилә һәм балаларга мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак мөнәсәбәт тәрбияләү; - сәламәт туклану һәм зарарлы гадәтләрдән баш тарту, шулай ук физик культура һәм спорт белән шөгыльләнүне дә кертеп, гражданнарны сәламәт яшәү рәвешенә мотивацияләү системасын формалаштыру
Программаны тормышка ашыру вакыты	Программа чараларын тормышка ашыру 2021-2023 елларга исәпләнгән.
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаклары	Программаны финанслау чыганаклары: җирле бюджет акчалары, өстәмә керемнәр хисабына (программаны җирле бюджеттан финанслау прогнозланган характерда була һәм өстәмә керемнәр алу хисабына ел дәвамында төзәтмәләр кертеләчәк). 2021-2023 елларга җирле бюджет акчаларыннан Программаны финанслауның гомуми күләме 370 мең сум: 2021 ел - 100 мең сум. 2022 ел - 120 мең сум. 2023 ел - 150 мең сум.
Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтиҗәләре	Программа чараларын үтәү күздә тота: - Актаныш муниципаль районында демографик үсеш белән халык санын тотрыкландыру; - гражданнарны традицион гаилә кыйммәтләренә юнәлдерү һәм күп балалы гаиләне уңышка ирешүче гаилә нормасы буларак популярлаштыру; - халыкның табигый кимү коэффициентын кыскарту; - 1000 кешегә туучылар санын арттыру; -1000 кешегә үлем санының кимүе; - халыкның сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру хисабына халыкның гомер озынлыгын арттыру.

I. Проблеманың эчтәлеге һәм аны программа методлары белән хәл итү кирәклеген нигезләү

Әлеге муниципаль программа Россия Федерациясе Президентының «2024 елга кадәр Россия Федерациясе үсешенең милли максатлары һәм стратегик бурычлары турында» 2018 елның 07 маендагы 204 номерлы Указын тормышка ашыру максатларында һәм «Демография» милли проекты кысаларында эшләнде. Программа демографик хәлне яхшыртуга юнәлдерелгән комплексслы күпбаскычлы чаралар системасыннан гыйбарәт.

Демографик проблема-хәзерге заманның милли икътисадның, шулай ук төбәк, җирле икътисадның тотрыклы үсеш темпларын тәэмин итү мәсьәләләренә бәйле төп проблемасы. Демографик вәзгыять социаль сәясәткә, сәламәтлек саклау, мәгариф, инфраструктура, социаль яклау, хезмәт, мәшгульлек үсеше буенча программалы чараларга турыдан-туры бәйле. Хәзерге вакытта туучылар санын стимуллаштырудан тыш, нәкъ менә халыкны саклау демографик сәясәт нәтиҗәлелегенең төп критериесе булырга тиеш.

Актаныш муниципаль районының хәзерге демографик үсешендә Россия Федерациясенә хас тискәре тенденцияләр чагыла. Бүгенге көндә булган туучылар санының түбән күрсәткечләре, халыкның үлем дәрәҗәсе югары, бу исә халыкның тотрыклы табигый кимүен билгели, куелган бурычларны хәл итүдә кичектергесез чаралар күрүне таләп итә. Үсеп килүче буын ата-аналарын тулыландырмый, картаю процессы бара, эшкә яраклы халык саны кими. Өлкән буын халкының үлем-китем структурасында йөрәк-кан тамырлары системасы авырулары, сулыш органнары авырулары, бәхетсезлек очраклары, имгәнүләр, яңа барлыкка килүләрнең югары өлеше өстенлек итә.

Гаилә институтын ныгыту һәм үстерүгә, гаилә кыйммәтләрен торгызуга, гаиләдә тәрбияләү этабында балага әхлакый тәрбия бирүгә юнәлдерелгән кичектергесез чараларны тормышка ашыру өчен демографик сәясәтнең өстәмә чараларын эшләү таләп ителә. Халыкның сәламәтлеге торышына йогынты ясаучы факторларга халыкның тормыш дәрәҗәсе, гражданнарның яшәү рәвеше, сәламәтлек саклау үсеше дәрәҗәсе, халыкның социаль яклауга мохтаҗ төркемнәренә ярдәм итүне оештыру, физик культура, спорт һәм ялны үстерү керә.

Программа киң ведомствоара бәйләнешне, белем бирү һәм дәүләт оешмаларын гаиләләргә, ата-аналарга һәм балаларга ярдәм итү чараларын гамәлгә ашыруда актив катнашуны күздә тота.

Шулай итеп, бүген демографик вәзгыятьне яхшыртуга юнәлдерелгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру бик кирәк. Программа чараларын план нигезендә гамәлгә ашыру туучылар санын стабильләштерергә, үлем дәрәҗәсен киметергә, абортлар санын киметергә, никахлар төзүне дәүләт теркәвенә алуны арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

II. Программаның максатлары һәм бурычлары

Программаның максаты:

Актаныш муниципаль районы территориясендә халык санын тотрыкландыру һәм алга таба демографик үсешкә алшартлар тудыру.

Төп бурычлар:

- районның демографик үсешендә тискәре тенденцияләрне җиңүгә юнәлдерелгән актив гаилә демографик сәясәте уздыру өчен шартлар тудыру;
- икътисадый һәм социаль стимуллаштыруның системалы чараларын гамәлгә ашыру ярдәмендә халыкның туу дәрәҗәсен арттыру;
- өлкән яшьтәге халыкның, бигрәк тә эшкә яраклы яшьтә үлем-китем санын киметү;
- халыкның сәламәтлеген, балалар һәм яшүсмерләр сәламәтлеген яхшырту һәм халыкның гомер озынлыгын арттыру;

- легаль булмаган миграция эффектын бер үк вакытта җиңеләйтү белән беррәттән, хезмәт ресурсларына икътисад ихтыяҗлары нигезендә миграцияне җайга салу;

- гаилә, балалар тормышы өчен тулы шартлар тудыру, өлкән буын гражданнарының тормыш сыйфатын яхшырту һәм ярдәм итү;

- халыкның мәшгульлеген арттыру һәм нигездә яшь кадрлар тарафыннан һөнәри-квалификация ягыннан эшче көчләр базарында ихтыяҗны һәм тәкъдимнәрне гармонияләштерү өчен моңарчы файдаланылмый торган резервларны мобилизацияләү;

- гаилә институтын ныгыту, гаилә мөнәсәбәтләренең рухи-әхлакый традицияләрен яңарту һәм саклап калу, гаилә һәм балаларга мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак мөнәсәбәт тәрбияләү;

- сәламәт туклану һәм зарарлы гадәтләрдән баш тарту, шулай ук физик культура һәм спорт белән шөгыльләнүне дә кертеп, гражданнарны сәламәт яшәү рәвешенә мотивацияләү системасын формалаштыру.

III. Программаны хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Актаныш муниципаль районында халык саны 2021 елның 1 гыйнварына 28845 кешегә җитте. Туучылар санының кискен кимүе нәтиҗәсендә, 2020 ел йомгаклары буенча район халкының табигый кимүе минус 7,1 тәшкил итте. Соңгы 5 елда тискәре динамика күзәтелә – (-) 1000 кешегә 5,0. (-91 кеше).

Актаныш муниципаль районында халык саны кимүнең төп сәбәбе - аның табигый кимүе, тотрыклы һәм озакка сузылган булуы.

Тулаем район буенча 2020 елда үлүчеләр саны, туучылар санына караганда 2,5 тапкыр арткан (2020 елда 484 үлем очрагына каршы, 190 бала табу очрагы). Туучылар саны 1000 кешегә 10,0 тәшкил итте. Соңгы елларда туучылар саны кимү хәзерге вакытта иң актив бала табу яшенең 90 нчы еллар башында демографик кимү чорында туган хатын-кызларга туры килүе белән бәйле.

Хезмәт ресурсларының картаю процессы бара. Никахлашу һәм туу тенденцияләре нигезендә, бала туганда әнинең уртача яше арта. 1995 елда ул 24,8 яшь булса, ун елдан соң ул 26,6 яшькә кадәр артты.

Төзелгән никахлар һәм аерылышу динамикасы балалар туу дәрәҗәсенә йогынты ясый. Елдан-ел теркәлгән никахлар саны кимү тенденциясенә бара: 2019 елда аларның саны 132, ә 2020 елда 102 никах теркәлгән. Берничә ел дәвамында аерылышу турында теркәлгән актларның саны, никах теркәүдә теркәлгән барлык никахларга карата 40% чикләрендә кала. Аерылышкан никахларның төп өлеше балигъ булмаган балалар тәрбияләнә торган суд карарлары (70%) нигезендә башкарыла, бу тулы булмаган гаиләләр һәм халыкның социаль-зәгыйфь катламнары саны артуга китерә, балалар көчле психологик травма кичерә.

Федераль һәм төбәк дәрәҗәсендә туучылар санын арттыруга, аерым алганда, йөклелек чорында һәм бала туганнан соң хатын-кызларның матди хәлен яхшыртуга, гаилә һәм балалар мәнфәгатьләрен яклауга, халыкның сәламәтлеген тәэмин итүгә, үлем санын киметүгә юнәлдерелгән берничә закон кабул ителде. Хәзерге вакытта җәмгыять алдында торган мөһим проблеманы — илдә хәерчелек масштабларына янаучы, демографик кризисны кискенләштерүче көрәшне хәл итүгә аз керемле гражданнарга адреслы социаль ярдәм күрсәтүне күздә тоткан берничә закон җибәрелде. Билгеле, халыкны яңадан торгызуны яхшырту нигезе булып кешеләрнең лаеклы тормыш дәрәҗәсен һәм сыйфатын тәэмин итү тора.

Туучылар санын стимуллаштыру яшь гаиләгә административ, финанс, социаль ярдәм чараларының тулы бер комплексын үз эченә алырга тиеш. Туучылар санының түбән булу проблемасын бөтен җәмгыятьнең гаилә һәм аның кыйммәтләренә мөнәсәбәтен үзгәртмичә генә хәл итеп булмый.

Туучылар саны белән беррәттән, үлүчеләр саны да арта. Үлем дәрәҗәсе шактый югары булып кала бирә. Соңгы 2 елда Актаныш муниципаль районында 2019 елда – 480, 2020 елда үлүчеләр саны 524 кешене тәшкил итә.

Үлемнең төп сәбәбе булып халыкның демографик картаюы тора; яңа коронавирус инфекциясеннән, 2020 елда сулыш органнары авыруыннан үлүчеләр, 2019 ел белән чагыштыргнда, 43 кешегә арткан (2020 елда - 58 кеше). 2020 елда үлүчеләрнең уртача яше ир-атларда 68 яшькә тигез, ә хатын-кызларда ул 79 яшь. Хатын-кызларга караганда ир-атларның гомер озынлыгы күпкә түбәнрәк, бу халык составында җенесләрнең диспропорациясенә китерә. Актаныш муниципаль районында 1000 ир-атка 1050 хатын-кыз туры килә, һәм бу күрсәткеч арта бара. 2020 елга гомер озынлыгы – 74,3; хатын – кызлар-77,7; ир-атлар-69,8.

Район халкының гомуми структурасында хатын-кызлар өлеше 51% тәшкил итә, шул исәптән фертиль яшьтәге хатын–кызлар - 20% (5676 хатын-кыз). Моннан аңлашылганча, сәламәтлек саклау өчен дә, тулаем дәүләт өчен дә бүгенге көндә хатын-кызларның, балаларның һәм яшүсмерләрнең сәламәтлеген саклау мәсьәләләренең ни дәрәҗәдә актуаль булуы аңлашыла.

Актаныш муниципаль районында 2020 елда эшкә яраклы яшьтәге кешеләр саны-15450 кеше, балалар һәм яшүсмерләр саны - 6512. Хезмәт яшенең 90 нчы еллар уртасында туучыларның саны азрак булган чор җитте, һәм аның нәтиҗәсе тискәре булды. Хәзерге вакытта хезмәткә яраклы халык саны арту миграция хисабына гына мөмкин. Миграция үсеше 2020 елда - 308 (51%) гә кимегән (2020 елда килү саны - 446, китүләр саны 754). Чит ил гражданнарының, шулай ук Россия Федерациясенең башка субъектлары гражданнарының миграция кимүе 48% ка (358 дән 186 га кадәр) кимегән. Шәһәрләрнең икътисади үсеш дәрәҗәсе югарырак, бу Актаныш муниципаль районында яшәүчеләрнең югары хезмәт хакы түләнә торган эш эзләп күчүенә, шулай ук үзләренең карьераларын тормышка ашырырга, гаилә тормыш дәрәҗәсен күтәрергә ярдәм итә. Яшьләр белем алу өчен югары уку йортларына китә.

Район территориясендә урнашкан мигрантларның төп өлешен БДБ илләре гражданнары тәшкил итә. Чит ил кешеләренең иң күп өлеше Үзбәкстаннан -18 (41,8%), Әрмәнстаннан -5 (11,6%), Беларусиядән 5 (11,6%) килгән.

Төп юнәлешләр һәм чаралар

Демографияне яхшырту, беренче чиратта, турыдан-туры икътисад белән бәйле:

- гарантияле хезмәт хакы булган эш урыннары булдыру;
- үзмәшгульлек институты буенча эшне активлаштыру;
- киләчәктә яшь гаиләләрне булдыруны исәпкә алып, районның төрле өлкәләренә яшь кадрларны җәлеп итү;
- торак сатып алу өчен кредитлар алучы яшь гаиләләр категориясен алга таба киңәйтү.

Демографияне яхшыртуда икенче өлеш булып сәламәтлек саклау тора, ул түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- авыруларны иртә ачыклау, диспансерлаштыру һәм риск факторларын киметү өчен профилактик медицина үсешенә сәламәтлек саклау системасын һәм дәвалау медицинасын үзгәртеп кору;
- гипертония авыруын, онкологик авыруларны иртә стадияләрдә ачыклау буенча халыкка максатчан медицина тикшерүләрен үткәрү;
- эшкә яраклы халыкның өйдә кискен авырулардан үлү очракларына, медицина ярдәме күрсәтү дефектларын ачыклау һәм аларны бетерү буенча чаралар күрү белән, сайлап алынган планлы экспертиза үткәрү;
- хатын-кызлар консультацияләренең эш сыйфатын яхшырту;
- хатын-кызларның гигиеник үз-үзләрен тотышын формалаштыру, аларда үз сәламәтлегенә карата җаваплы мөнәсәбәт тәрбияләү;

- хатын-кызларның репродуктив сәламәтлеген саклауга һәм абортларга каршы көрәшүгә, бала таба алмауны кисәтүгә һәм дәвалауга, репродуктив технологияләрне үстерүгә юнәлдерелгән сәясәтне активлаштырырга;

- яшь белгечләрне районга җәлеп итү максатыннан «Земский фельдшер», «Земский доктор», «Земский учитель» федераль программалары эшен активлаштырырга.

Гаиләне саклау һәм үстерү өчен, иң мөһим социаль институт буларак, мәгариф, мәдәният һәм яшьләр бүлеге, спорт һәм туризм белән тыгыз элемтәдә тору кирәк:

- һөнәри-квалификация ягыннан эшче көчләр базарында ихтыяҗны һәм тәкъдимнәрне гармонияләштерүне исәпкә алып, кадрлар әзерләү (мәктәп, техникум);

- мәгариф системасында Гаилә белеме буенча дәресләр үткәрү;

- ГХАТ бүлеге тарафыннан «Яшь гаилә мәктәбе» дәресе үткәрү;

- гаиләләр катнашында спорт бәйрәмнәре, фестивальләр, конкурслар үткәрү;

- үсеп килүче буында туган якка мәхәббәт тәрбияләү максатыннан гаилә династияләрен, районның чын патриотларын киң яктырту;

- гражданнарның аңын традицион гаилә кыйммәтләренә һәм күп балалы гаиләне уңышка ирешүче гаилә нормасы буларак популярлаштыруга юнәлдерү.

- әтинең гаиләдә ролен көчәйтү өчен Әтиләр советы утырышларын үткәрү.

- яшьләр бүлеге тарафыннан авылларда төрле яшьтәге яшьләр арасында коммуникатив мөнәсәбәтләрне үстерүгә юнәлдерелгән чаралар үткәрү.

Социаль яклау бүлеге, мәгариф идарәсе, социаль һәм агарту эшләре бүлеге белән берлектә:

- балалы гаиләләргә дәүләт ярдәме күрсәтүне тәэмин итү;

- 3 һәм аннан да күбрәк балалары булган ана һәм ата булу дәрәҗәсен күтәрү;

- күп балалы гаиләләргә социаль ярдәм күрсәтү;

- аз керемле, күп балалы һәм опекун гаиләләреннән булган балаларга адреслы ярдәм күрсәтүне тәэмин итү.

IV. Программаны ресурслар белән тәэмин итүне нигезләү

2021-2023 елларда Программаны финанслауның гомуми күләме җирле бюджет акчалары хисабына 370 мең сум тәшкил итәчәк.

Программаны финанслау күләме прогнозланган характерда һәм Актаныш районының тиешле елга бюджеты проектын формалаштырганда ел саен аныкланырга тиеш.

Республика бюджеты һәм бюджеттан тыш чыганаклардан акчалар ел саен төзелә торган шартнамәләр һәм килешүләр нигезендә билгеләнәчәк. Программаны тормышка ашыру срогы - 2021-2023 еллар.

V. Муниципаль программаны тормышка ашыру механизмы

Программаны тормышка ашыру Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының норматив хокукый актлары нигезендә тормышка ашырыла.

Программаның җаваплы башкаручысы - Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты.

Программаны башкаручылар:

Башкарма комитетның Гражданлык хәле актларын теркәү бүлеге; Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының социаль һәм агарту эшләре бүлеге; Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге; Актаныш муниципаль районы МКУ «Мәгариф идарәсе»; ДАССУ «Актаныш үзәк хастаханәсе»; ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Актаныш муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге; Актаныш

муниципаль районының финанс-бюджет палатасы; Актаныш муниципаль районының иҗтимагый оешмалары (килешү буенча).

Җаваплы башкаручы:

- программаны тормышка ашыру белән идарә итә;

- программаны гамәлгә ашыру өчен җаваплылык тота;

- программа чараларын башкаручыларның Программа чараларын әзерләү һәм тормышка ашыру, шулай ук Программаны тормышка ашыруга бүлеп бирелә торган акчаларны максатчан һәм нәтиҗәле файдалану буенча эшчәнлеген координацияли. Программа «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программа чаралары исемлеге, максатлары, бурычлары, программа нәтиҗәләрен бәяләү индикаторлары һәм чаралар буенча финанслау программага кушымтада китерелгән.

Программа чараларын үтәүчеләр әлеге чараларны сыйфатлы һәм үз вакытында үтәүләре өчен җаваплы һәм программа чараларының барышы турындагы отчетларны Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетына тапшыралар.

VI. Программаны тормышка ашыруның нәтиҗәлелеген бәяләү

Программа чараларын гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк:

- демографик сәясәт мәсьәләләрен комплекслы хәл итү өчен районда уңай шартлар тудыру буенча нәтиҗәле эш оештырырга;
- районда килеп туган демографик вәзгыятьне үз вакытында һәм оператив бәяләргә;
- гражданнар аңын традицион гаилә кыйммәтләренә юнәлтергә һәм күпбалалыкны өлгерә торган гаилә нормасы сыйфатында популярлаштырырга;
- халыкның табигый кимү коэффициентын кыскарту;
- 1000 кешегә туучылар санын арттырырга;
- халыкның үлем санын кимetү;
- халыкның сәламәтлеген һәм тормыш сыйфатын саклау һәм яхшырту хисабына халыкның гомер озынлыгын арттыру;
- теркәлгән никахларның санын арттыру;
- аерылышулар һәм абортлар санын кимүтү;
- физик культура һәм спорт белән шөгыльләнүче һәм сәламәт яшәү рәвешенә юнәлтелгән халыкның чагыштырма авырлыгын арттыру.

Актаныш муниципаль районында 2021-2023 елларга «Демографик вәзгыятьне яхшырту» муниципаль программасына кушымта

«2021-2023 елларга Актаныш муниципаль районында демографик вәзгыятьне яхшырту» муниципаль программасы чаралары, максатлары , бурычлары, нәтиҗәләрен бәяләү индикаторлары, чаралар буенча финанслау

1	2	3	4	
5 һәм аннан да күбрәк балалы гаиләләргә торак төзелешендә ярдәм итү максатында республика һәм федераль дәрәҗәдәге закон проектын тәкъдим итү	Инфраструктур үсеш бүлеге	Махсус план нигезендә	Гаиләгә мөнәсәбәтне тәрбияләү, иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, туучылар санының үсешенә ирешү	РБ
4 һәм аннан күбрәк балалары булган гаиләләргә җирле салымнардан азат итү	Салым хезмәте, Актаныш муниципаль районы Башкарма комитеты, җирлек башлыклары	2021	Гаиләгә мөнәсәбәтне тәрбияләү, иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, туучылар санының үсешенә ирешү	ҖБ
«Яшь гаилә мәктәбе» дәресләре	ГХАТ бүлеге, мәгариф идарәсе	ай саен	Гаиләгә мөнәсәбәтне тәрбияләү, иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, туучылар санының үсешенә ирешү	ҖБ

Алтын, зөбәрҗәт, бриллиант юбилярларны котлау	ГХАТ бүлеге, Башкарма комитет	квартал саен	Гаиләгә мөнәсәбәтне тәрбияләү, иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, туучылар санының үсешенә ирешү	ҖБ
Бала тудыру йортыннан (Гаилә, Мәхәббәт һәм тугрылык көне, Әниләр көне уңаеннан)1нче, 50нче, 100нче, 150нче, 200нче балаларны тантаналы озату	ГХАТ бүлеге		Туучылар санының артуы 2021 елга карата процент дәрәҗәсендә	ҖБ
ГХАТ бүлеге башлыгының җирле радио һәм телевидение буенча гаилә мәсьәләләре буенча чыгышы	ГХАТ бүлеге	Җирле радио һәм телевидение 15 май 8 июль Әниләр көне	Иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, гаиләгә мөнәсәбәт тәрбияләү, туучылар санының үсүенә ирешү	ҖБ
8 июль - Гаилә, мәхәббәт һәм тугрылык көне	ГХАТ бүлеге	ел саен	Иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, гаиләгә мөнәсәбәт тәрбияләү, туучылар санының үсүенә ирешү	
Никахларны тантаналы рәвештә теркәү	ГХАТ бүлеге	2021-2023 еллар дәвамында	Гаилә институтын ныгыту, чаралар саны	ҖБ
Гаилә кыйммәтләрен ныгытуга юнәлдерелгән бәйгеләр, чаралар, акцияләр үткәрү	Мәгариф учреждениеләре җитәкчеләре	2021-2023 уку елы дәвамында	Гаилә кыйммәтләрен һәм актив тормыш позициясен пропагандалау, чаралар саны	ҖБ

Балигъ булмаганнарның күзәтүчесезлеген һәм хокук бозуларын, балалар белән рәхимсез мөгамәләне кисәтүгә юнәлдерелгән махсус оператив-профилактик чаралар комплексын оештыру һәм үткәрү, яшьүсмерләрне «Яшьүсмер» комплекслы профилактик операциясе кысаларында җинаятьчелеккә тарту фактларын ачыклау	МКУ«Мәгариф идарәсе», «Актаныш үзәк хастаханәсе» (килешү буенча), социаль яклау бүлеге (килешү буенча), яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге	2021-2023 уку елы дәвамында	Җәмгыятьтә әхлакый, шул исәптән гаилә кыйммәтләрен формалаштыру, актив тормыш позициясен пропагандалау, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау	Финанслау таләп ителми
Чаралар -Гаилә бәйрәме «Әтиләр көне», «Мәхәббәт, гаилә һәм тугрылык көне»; - Халыкара гаилә көненә багышланган иҗади чаралар бәйгесе	ГХАТ бүлеге	2021-2023 ел дәвамында	гаилә мөнәсәбәтләренең рухи-әхлакый традицияләрен торгызу һәм саклап калу – никах һәм гаилә тормышына социаль-психологик әзерлек формалаштыру	ҖБ
«Гаилә көне» үткәрү	ГХАТ бүлеге, социаль һәм агарту эшләре бүлеге, яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, хатын-кызлар советы, әтиләр советы.	2021-2023 ел саен 15 май	Иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак гаиләгә мөнәсәбәт тәрбияләү, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, физкультура һәм спорт белән шөгыльләнүгә	ҖБ

			җәлеп итү, чаралар саны	
Башлангыч сыйныф укучылары арасында «Безнең тату гаилә» дигән балалар рәсеме бәйгесе	МКУ «Мәгариф идарәсе»	2021-2023 ел саен 15 май	Иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, гаиләгә мөнәсәбәт тәрбияләү	ҖБ

Халыкара балаларны яклау көнен үткәрү, район Башлыгы катнашында күпбалалы гаиләләрне хөрмәтләү тантанасы	МКУ «Мәгариф идарәсе», яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, социаль һәм агарту эшләре бүлеге, ГХАТ бүлеге	2021-2023 ел саен 1 июнь	Иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, гаиләгә һәм балаларга карата мөнәсәбәт тәрбияләү, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау һәм физкультура һәм спорт белән шөгыльләнүгә җәлеп итү, чаралар саны	ҖБ, спонсорлык ярдәме
«Мәхәббәт һәм тугрылык» халыкара көнен үткәрү	ГХАТ бүлеге, социаль һәм агарту эшләре бүлеге	2021-2023 ел саен июль	Җәмгыятьтә әхлакый, шул исәптән гаилә кыйммәтләрен формалаштыру, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, физкультура һәм спорт белән шөгыльләнүгә җәлеп итү, чаралар саны	ҖБ
«Иртә йөклелек»- белем бирү учреждениеләрендә класстан тыш чара үткәрү	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча), ГХАТ бүлеге, Хатын-кызлар советы (килешү буенча), МКУ «Мәгариф идарәсе»	2021-2023	Иң мөһим иҗтимагый һәм шәхси кыйммәт буларак, гаилә һәм балаларга карата мөнәсәбәт тәрбияләү, чаралар саны	Финанслау таләп ителми

Гомуми белем бирү мәктәпләре укучылары өчен «Гаилә белеме» бәйгесен гамәлгә ашыру	МКУ«Мәгариф идарәсе», мәгариф учреждениеләре җитәкчеләре, ГХАТ бүлеге	2021-2023 ел дәвамында	Җәмгыятьтә әхлакый, шул исәптән, гаилә кыйммәтләрен формалаштыру, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Ата-аналар җәмәгатьчелегенең: ата-аналар комитетлары, мәгариф учреждениеләрендә «Әтиләр советы» активлыгын үстерүгә юнәлдерелгән чаралар үткәрү	Мәгариф учреждениеләре җитәкчеләре	2021-2023 уку елы дәвамында	Актив тормыш позициясен пропагандалау, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Әтиләр советы утырышларын үткәрү	«Мәгариф идарәсе» МКУ, социаль яклау бүлеге (килешү буенча)	2021-2023 уку елы дәвамында	Гаилә кыйммәтләрен пропагандалау, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Белем бирү учреждениеләрендә ата-аналар өчен Ачык ишекләр көне	Белем бирү учреждениеләре җитәкчеләре, класс җитәкчеләре	2021-2023 уку елы дәвамында	Актив тормыш позициясен, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау һәм системалы шөгыльләргә җәлеп итү,чаралар саны	Финанслау таләп ителми

Муниципаль бәйгеләр үткәрү «Әти, әни һәм мин - спорт гаиләсе (иҗади гаилә)», «Минем гаиләм - минем байлыгым», «Минем гаиләм шәҗәрәсе»	Мәгариф учреждениеләре җитәкчеләре, яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге	2021-2023 уку елы дәвамында	Җәмгыятьтә әхлакый, шул исәптән гаилә кыйммәтләрен формалаштыру, актив тормыш позициясен пропагандалау, сәламәт яшәү рәвешенә һәм системалы рәвештә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнүгә	ҖБ

			җәлеп итү, чаралар саны	
Халыкның барлык катламнары арасында «Хезмәткә һәм оборонага әзер» (ГТО) Бөтенроссия физкультура-спорт комплексы нормативларын кабул итү	Яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге	2021-2023 ел дәвамында, (каникуллар вакытында)	Физик әзерлек дәрәҗәсен күтәрү һәм гражданнарның гомер озынлыгын арттыру,чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Өлкән буын кешеләре белән спорт чаралары үткәрү (өченче яшь)	Яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, социаль яклау бүлеге	2021-2023 ел дәвамында	Физик әзерлек дәрәҗәсен һәм гражданнарның гомер озынлыгын арттыру, чаралар саны, «Ветераннар советы»	ҖБ
«Иң яхшы ата-аналар комитеты» муниципаль бәйгесен үткәрү	МКУ «Мәгариф идарәсе»	2021-2023 уку елы дәвамында	Актив тормыш позициясен пропагандалау, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
«Әниләр көне» кысаларында чаралар үткәрү	ГХАТ бүлеге, Социаль һәм агарту эшләре бүлеге, «Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча), Хатын-кызлар советы (килешү буенча), «Ак калфак»	2021-2023 ел саен ноябрьнең соңгы якшәмбесе	Җәмгыятьтә әхлакый, шул исәптән, гаилә кыйммәтләре формалаштыру, чаралар саны	ҖБ

«Әтиләр көне» кысаларында чаралар үткәрү	МКУ «Мәгариф идарәсе», социаль яклау бүлеге (килешү буенча), ГХАТ бүлеге,	2021-2023 ел саен	Мөмкинлекләре чикләнгән проблемаларны хәл итүгә җәмәгатьчелек игътибарын җәлеп итү, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр арасында спорт чараларын уздыру, чаралар саны	ҖБ
Эш эзләүдә кыенлыклар кичерүче эшсез гражданнарны вакытлыча эшкә урнаштыруны оештыру (балигъ булмаган балалары, инвалид балалары булган ялгыз, күпбалалы ата-аналарны эшкә урнаштыру)	ЦЗН һәм эш бирүчеләр белән мәгълүматлар базасы	2021-2023	Эшсез гражданнарны, шул исәптән балалары булган ата-аналарны эшкә урнаштыру,	РБ
Район үзәк хастаханәсендә, фельдшер-акушерлык пунктларында имин булмаган гаиләләр белән комплексchallenge эш алып бару	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 ай саен	Гаилә институтын ныгыту, чараларга җәлеп ителгән гаиләләр саны	Финанслау таләп ителми
Табиблар (нарколог, яшүсмерләр педиатры), шәфкать туташлары һәм наркология кабинеты фельдшерлары тарафыннан имин булмаган гаиләләрне патронажга алу	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 ай саен	Гаилә институтын ныгыту, чаралар саны	Финанслау таләп ителми

Районда вакцинацияләнгән балаларның һәм өлкәннәрнең чагыштырма авырлыгын арттыру, «Прививкалардан баш тартучылар» белән эш	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ	2021-2023 даими	Халыкның, шул исәптән йөкле кешеләрне дә кертеп, йогышлы авырулар белән авыручылар санының кимүе	Финанслау таләп ителми
Халыкның сәламәтлеге торышы һәм актив тормышын озынайту турында төгәл күзаллау өчен район халкын диспансерлаштыруның актуальлегендә чаралар үткәрү	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ	2021-2023 даими	Халык арасында авыручылар һәм үлүчеләр саны кимү	Финанслау таләп ителми
2019-2021 елларга район хатын-кызлары арасында абортлар дәрәҗәсен киметү буенча «Юл картасы» буенча эш алып бару һәм йөклелекне өзүне профилактикалау буенча даими рәвештә эш алып бару	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023	Районда туучылар санының артуы. Юл картасын үтәү(%)	Финанслау таләп ителми
Хатын-кызлар өчен иртә йөклелекне профилактикалау, абортларны профилактикалау, аерым алганда, хатын-кызлар организмы һәм сәламәтлек өчен абортның зыяны турында консультацияләр үткәрү. Икенче һәм киләсе йөклелекне планлаштыру буенча консультацияләр.	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 ай саен дәресләр графигы буенча	Икенче, өченче һәм аннан соңгы балалар туу исәбенә туучылар санын арттыру, чаралар саны	Финанслау таләп ителми

«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ хатын-кызлар консультациясендә «Яшь аналар мәктәбе» эше, бала табуга әзерлек, яңа туган баланы карау буенча психолог белән дәресләр үткәрү	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 ай саен дәресләр графигы буенча	Туучылар санын арттыру, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Мәктәп яшендәге балалар белән травматизмны, зарарлы бәйлелекне, җенси юл белән тапшырыла торган авыруларны, тәртипсез җенси мөнәсәбәтләрне профилактикалау буенча яшь төркеме нигезендә эшләү	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 ел дәвамында	Үз сәламәтлегенә һәм гаиләгә карата дөрес мөнәсәбәт тәрбияләү, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Җәйге чорда балалар белән сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау һәм балалар ял лагерьларында (мәктәп яны һәм шәһәр яны) зарарлы бәйлелекне профилактикалау буенча эшләү	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча),яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, «Мәгариф идарәсе» МКУ	2021-2023 июнь-август	Үз сәламәтлегенә дөрес караш тәрбияләү, дөрес туклануны, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау һәм спорт белән даими шөгыльләнүне пропагандалау, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау буенча белешмәлекләр һәм буклетлар тарату	Яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, «Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 ел дәвамында	Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау	Финанслау таләп ителми
ММЧ сәламәтлек саклауның актуаль мәсьәләләрен яктырту.	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 ел дәвамында	Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау	Финанслау таләп ителми

Абортларны профилактикалау буенча ел саен үткәрелә торган «Тормыш бүләк ит» акциясен уздыру	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча)	2021-2023 июнь - июль	Туучылар санын арттыру, абортлар санын киметү, чаралар саны	Финанслау таләп ителми
Бөтендөнья һәм халыкара көннәргә багышланган чаралар үткәрү: «Сәламәтлек», «Тәмәке төтененнән баш тарт», «Балаларны яклау», «Наркоманиягә каршы көрәш», «СПИД нәрсә ул һәм аны ничек булдырмаска» һ. б.	«Актаныш үзәк хастаханәсе» ДАССУ (килешү буенча), спорт идарәсе, китапханә, яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге	2021-2023 ел дәвамында	Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, чаралар саны	Финанслау таләп ителми

Кулланыла торган кыскарту: ЖБ - җирле бюджет;
БТ - бюджеттан тыш чыганаклар;
ГХАТ бүлеге – Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының Гражданлык хәле актларын теркәү бүлеге;
Социаль һәм агарту мәдәният бүлеге-Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының социаль һәм агарту эшләре бүлеге;
«Мәгариф идарәсе» - ТР Актаныш муниципаль районы «Мәгариф идарәсе» МКУ;
Яшьләр эшләре бүлеге - Актаныш муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге;
Социаль яклау бүлеге – ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Актаныш муниципаль районы социаль яклау бүлеге;
Хатын-кызлар советы - ТР Актаныш муниципаль районы хатын-кызлар советы;
«Ак калфак» оешмасы - татар хатын-кызларының иҗтимагый оешмасы.